

แนวทางการจัดการขยะเพื่อเป็นชุมชนสีเขียวของตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

Guidelines for Waste Management to Green Community of Thaiburi Sub-district, Tha Sala, Nakorn Si Thammarat Province

อรอนงค์ เจียบแหลม¹ เสาวนีย์ รอดหยุด² หทัยกาญจน์ นุ่นเดช³ จีระนันท์ บุญสุข⁴
Onanong Cheablam¹, Saowanee Rodhyu², Hataikan Noondech³, Jeeranan Bunsuk⁴

สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

School of Management, Walailak University

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 222 หมู่ที่ 10 ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160

Walailak University, 222 Moo 10, Thaiburi Sub-district, Tha Sala, Nakhon Si Thammarat, Thailand, 80160

Corresponding Author*

E-mail: conanong@wu.ac.th

Received: September 11,2020; Revised: September 29,2020; Accepted: October 6,2020

บทคัดย่อ

ขยะเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะของชุมชน และขยะจากตลาดที่กำลังจะพัฒนา เพื่อให้เป็นชุมชนและตลาดสีเขียว เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสำรวจพื้นที่ ซึ่งสุ่มตัวอย่างแบบแบบเจาะจง โดยเป็นผู้หน้าในชุมชนได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทยบุรีจำนวน 4 ท่าน และประชาชนชาวบ้านจำนวน 2 ท่าน ผลการศึกษาพบว่าขยะในชุมชนตำบลไทยบุรีส่วนใหญ่เป็นประเภท เศษหญ้า กิ่งไม้ ขยะจากเศษอาหาร ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล ชุมชนมีการจัดการขยะในครัวเรือนเองโดยการเผา และนำไปทิ้งในพื้นที่ว่างเปล่า รวมทั้งในส่วนของหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดงบประมาณ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดการขยะ ดังนั้นเพื่อเป็นการจัดการขยะให้เป็นชุมชนสีเขียวจึงควรมีแนวทางในการจัดการขยะ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือต้นน้ำ ในระดับของที่มาของขยะ ควรมีการสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนด้านการคัดแยก การลดปริมาณขยะ ระดับกลางน้ำ ควรมีการจัดเก็บและการจัดส่งขยะไปกำจัดที่ถูกวิธี และปลายน้ำ ควรมีวิธีการกำจัดขยะหรือใช้ประโยชน์จากขยะที่ถูกต้อง รวมทั้งตลาดที่ชุมชนกำลังพัฒนาให้เกิดขึ้นควรจัดการในรูปแบบตลาดสีเขียว เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บรรลุเกณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยกระบวนการจัดการขยะดังกล่าวต้องให้ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการในทุกส่วน

คำสำคัญ: การจัดการขยะ ชุมชนสีเขียว ตลาดสีเขียว ชุมชนไทยบุรี

Abstract

Waste is a problem affecting communities and the environment. The objectives of this study were to study the community waste management guidelines and waste from the developing market into a green community. It is a qualitative research. This study used the content analysis as method through in-depth interviews with a semi-structured interview. The respondents of this study were sampled by using a purposive sampling technique by being a leader in the community, namely the village headmen of 10 villages, the Thai Buri Sub-District Administrative Organization staff 4 persons, and the village scholars 2 persons. The results of the study showed that most of the waste in the Thai Buri sub-district was grass scraps, branches, food waste, general waste, and recycled waste. The community manages its household waste through incineration and takes it to the empty area. Including the local government department, there is a lack of budget, tools, and equipment for

waste management. Therefore, to manage waste to be a green community, there should be guidelines for waste management, divided into 3 levels: the first is upstream level, it is the waste source. There should be community awareness of the separation to reduce the amount of waste. The second is midstream level, it should have the correct collection and delivery of waste and the last one is downstream level, the waste disposal or utilization methods should be correct. Including the market where the community is developing should be managed in the form of a green market. Focus on the conservation of natural resources and the environment and reusable packaging. The process of managing the waste requires the community government agencies and related departments are involved in the management in every part.

Keywords: waste management, green community, green market, Thai Buri community

Paper type: Research

1. บทนำ

ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.93 ล้านตันในปี 2561 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของชุมชนเมือง และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมืองในหลายพื้นที่ ทั้งนี้ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการกำจัดอย่างถูกต้อง และปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา การจัดการขยะมูลฝอยในปี 2561 มีแนวโน้มดีขึ้น ขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.76 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 15 การคัดแยกเพื่อขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า การร่วมกิจกรรมธนาคารขยะ กิจกรรมขยะแลกไข่ และกิจกรรมตลาดนัดขยะมูลฝอยชุมชนของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกจำนวน 10.85 ล้านตัน ซึ่งจัดเป็นการกำจัดขยะอย่างถูกต้อง ส่วนที่เหลือเป็นขยะที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้องอีกประมาณ 7.32 ล้านตัน สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนและสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยชุมชนทั่วประเทศ ในปี 2561 มีจำนวน 3,206 แห่งเปิดดำเนินการ 2,789 แห่ง และปิดดำเนินการ 417 แห่ง เนื่องจากมีขยะมูลฝอยเต็มพื้นที่และดำเนินการปิดตามนโยบายของจังหวัด (Office Of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2019)

ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นตำบลที่มีประชากรเข้ามาพักอาศัยในแต่ละปีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชน เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความต้องการด้านที่พักอาศัย และด้านอาหารการกินเพื่อการดำรงชีวิตก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกันส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนเกิดการขยายตัว มีร้านอาหารและที่พักเกิดขึ้นใหม่หลาย ๆ แห่งในพื้นที่ ซึ่งสถานที่เหล่านี้เป็นแหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอย เมื่อขยะมูลฝอยมีมากขึ้นแต่ไม่มีการจัดการอย่างถูกวิธี การนำขยะไปทิ้งข้างทางสาธารณะและพื้นที่ว่างเปล่าจึงเป็นทางออกสำหรับผู้คนในพื้นที่ในปัจจุบัน อันก่อให้เกิดผลทางด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน จากการประชุมเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร และหัวหน้าส่วนราชการ พบว่าชุมชนมีความต้องการในการดำเนินการพัฒนาตลาดชุมชน เพื่อส่งเสริมด้านสังคม และเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น โดยให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ในท้องถิ่น อีกทั้งส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน ยกกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ของชุมชน รวมทั้งด้านสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการขยะชุมชน และขยะในตลาดให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การดำเนินการพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมด้านสังคม และเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น จึงควรมีแนวทางการพัฒนาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการ การจัดการขยะในชุมชนและขยะในตลาดชุมชน เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนสีเขียวที่สอดคล้องตามหลักวิชาการ ทางผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการขยะเพื่อการเป็นชุมชนสีเขียวของพื้นที่ตำบลไทยบุรี เพื่อเป็นการพัฒนายกระดับชุมชนให้มีความโดดเด่น และดึงดูดใจต่อผู้มาใช้บริการตลาดและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างสุขอนามัยและสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะชุมชนและตลาดชุมชนให้เป็นชุมชนสีเขียว

3. ทบทวนวรรณกรรม

3.1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

3.1.1. ความหมายของขยะมูลฝอย

Act Public Health (1992, p.2) ให้คำจำกัดความของคำว่า "ขยะมูลฝอย" หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัสดุ กุ้งพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ

มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงขยะมูลฝอยติดเชื้อขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรือ อันตรายจากชุมชน

Pollution Control Department (2009) อธิบายความหมาย ขยะมูลฝอยคือ เศษกระดาษเศษผ้า เศษวัสดุภาชนะใส่อาหาร ถุงพลาสติก มูลสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่สัตว์เลี้ยงหรืออื่น ๆ และรวมถึงมูลฝอยที่มาจากครัวเรือนและชุมชน

ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษต่าง ๆ ที่มนุษย์ไม่ต้องการ รวมถึงถ้า มูลสัตว์และซากสัตว์ ที่ได้จากการเก็บกวาดจาก ถนน สถานที่เลี้ยงหรือที่อื่น ซึ่งจะรวมถึงขยะมูลฝอยติดเชื้อและขยะมูลฝอยอันตรายที่เกิดจาก ครัวเรือนด้วย (Achanusorn, 2015, p.5)

สรุปได้ว่า ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษหรือสิ่งของ มนุษย์ไม่ต้องการจากกระบวนการผลิตและอุปโภค ๆ ที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย ธุรกิจ การค้า สถานประกอบการ สถานบริการ ตลาดสด สถาบันต่าง ๆ รวมทั้ง เศษวัสดุก่อสร้าง รวมถึงถ้า มูลสัตว์และซากสัตว์ ที่ได้จากการเก็บกวาดจาก ถนน สถานที่เลี้ยงหรือที่อื่น

3.1.2. ประเภทของขยะมูลฝอย สามารถแบ่งขยะมูลฝอยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- แบ่งตามลักษณะทางกายภาพ ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) ขยะย่อยสลาย (Compostable waste) หรือ มูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น

(2) ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์ เป็นต้น

(3) ขยะอันตราย (Hazardous waste) หรือ มูลฝอยอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ ซึ่ง ได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกรมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น (4) ขยะทั่วไป (General waste) หรือมูลฝอยทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป

ถุงพลาสติกเบื่อนเศษอาหาร โฟมเบื่อนอาหาร ฟอสัยเบื่อนอาหาร เป็นต้น

- แบ่งตามส่วนประกอบของขยะมูลฝอย ออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ (1) ผักผลไม้ (2) กระดาษ (3) พลาสติก (4) ผ้า (5) แก้ว (6) ไม้ (7) โลหะ (8) หิน กระเบื้อง กระดุก และเปลือกหอย (9) ยางและหนัง (10) วัสดุอื่น ๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มข้างต้นได้

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งมูลฝอยทั้ง 10 ประเภทที่กล่าวมาในข้างต้น ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1) ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ได้ ได้แก่ กระดาษ ผ้าหรือสิ่งทอ ผักผลไม้และเศษอาหารพลาสติก หญ้าและไม้ และ (2) ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ไม่ได้ ได้แก่ เหล็กหรือโลหะอื่น ๆ แก้ว หิน กระเบื้องเปลือกหอย ฯลฯ

3.1.3. แหล่งกำเนิดมูลฝอย เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ในครัวเรือนและสถานประกอบการต่าง ๆ ในชุมชน สามารถเก็บรวบรวมได้จากสถานที่ต่าง ๆ เช่น แหล่งชุมชนหรืออาคารบ้านเรือน ร้านอาหาร การทำความสะอาดทางเท้า ที่สาธารณะหรือตลาด โรงงานอุตสาหกรรมหรือแหล่งพาณิชย์กรรม เป็น (Kamnoetthong, 2016) จำแนกแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย มาจากที่ต่าง ๆ ดังนี้ (1) เขตที่พักอาศัย (Domestic area) เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจวัตรประจำวันในการดำรงชีวิตตามบ้านเรือนของประชาชน ส่วนใหญ่แล้วเป็นขยะมูลฝอยมาจากห้องครัว เช่น เศษอาหาร ผัก ผลไม้ กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ เป็นต้น (2) เขตธุรกิจการค้า ตลาดสด (Commercial area) เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมประเภทธุรกิจการค้าขายของชุมชน ส่วนใหญ่ได้แก่ เศษสินค้าที่ไม่ต้องการ เช่น เศษอาหาร บรรจุภัณฑ์พลาสติก กระดาษ เศษผักผลไม้ เป็นต้น (3) เขตสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา (Institutional area) เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมบริการของทางราชการ การเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นพวกเศษกระดาษ พลาสติก นอกจากนี้อาจมีพวกของเสียอันตรายบ้างในส่วนที่มาจากอาคารที่มีการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์หรือการเพาะเลี้ยงเชื้อ หรือมีสารเคมีประเภทอันตราย อาทิ โลหะหนัก สารเคมี เป็นต้น (4) เขตอุตสาหกรรม (Industrial area) เกิดขึ้นในบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตั้งอยู่และมีการผลิตขยะมูลฝอยเกิดขึ้น ทั้งที่เกิดจากกระบวนการผลิตโดยตรงและโดยอ้อม องค์ประกอบของมูลฝอยจะมีทั้งขยะมูลฝอยทั่วไปและของเสียอันตราย โดยลักษณะของของเสียอันตรายขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม (5) เขตเกษตรกรรม (Agricultural area) เกิดขึ้นในบริเวณเขตการเกษตรกรรมที่มีการเพาะปลูก หรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นสารอินทรีย์ที่พร้อมจะเน่า ย่อยสลายและส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เช่น เศษผัก ผลไม้ หญ้า ฟาง สารเคมีเหลือใช้ เป็นต้น

3.2. ผลเสียจากปัญหาขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยนับวันจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ทั้งด้านสุขภาพอนามัย ด้านเศรษฐกิจ สังคมและเกิดมลพิษต่าง ๆ (Wipapornpong, 2012, pp. 14-16) ดังนี้ (1) เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะของโรค (Breeding Places) เนื่องจากขยะที่มีความชื้นและมีพวกอินทรีย์สารจะถูกย่อยสลายโดยเชื้อจุลินทรีย์หลายชนิดยังมีระยะเวลาการหมักหมมของมูลฝอยมากขึ้นจำนวนจุลินทรีย์ก็ต้องเพิ่มมากขึ้นด้วยเพราะขยะพวกอินทรีย์สารที่ทิ้งค้างไว้จะเกิดการเน่าเปื่อยเป็นแหล่งกำเนิดและอาหารของสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นพาหะนำโรคมารูคน (2) ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ (Health Risk) หากไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล จะทำให้สารพิษจากขยะเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ได้ โดยสารพิษจากขยะอันตรายสามารถเข้าสู่ร่างกายได้ 3 ทางคือ ทางปาก ทางระบบทางเดินหายใจ และทางผิวหนัง (3) ก่อให้เกิดความรำคาญ (Public Nuisances) ขยะมูลฝอยที่กองทับถมกันจะเกิดการเน่าเปื่อย ซึ่งจะก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน (4) ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (Pollution) ขยะมูลฝอยเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมทั้ง มลพิษทางน้ำ ทางดิน และทางอากาศ (5) เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ (Economic Loss) หากปริมาณขยะมูลฝอยจำนวนมาก ทางภาครัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยที่ประชาชนร่วมกันสร้างขึ้น (6) ทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม (Esthetics) ขยะมูลฝอยที่ทิ้งเกลื่อนกลาด ถูกลมพัดกระจัดกระจายตามพื้น ทำให้เกิดความสกปรก ขาดความสวยงาม ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของชุมชน และส่งผลโดยตรงต่อภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

3.3. แนวทางการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยที่ดีที่สุด คือ การลดขยะจากแหล่งกำเนิดและมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดมีปริมาณน้อยลง ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน โดยใช้กลยุทธ์ในการส่งเสริมและผลักดันให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ นั่นคือการสร้างความมีจิตสำนึกหรือจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม

3.3.1. วิธีการลดขยะตามหลัก 3 R มีดังนี้

(1) R : Reduce คือ การลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง (2) R : Reuse คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด (3) R : Recycle คือ การนำหรือเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่

3.3.2. การคัดแยกขยะมูลฝอย ในการ

จัดการขยะมูลฝอยจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะองค์ประกอบ ซึ่งอาจแยกด้วยมือหรือเครื่องจักรกลก็ได้ การคัดแยกขยะ สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่แหล่งกำเนิด โดยจะต้องมีภาชนะรองรับและเกณฑ์มาตรฐานของภาชนะรองรับ (Chulajaj, 2018, pp. 25-27). คือ ถังขยะและถุงขยะ 4 ประเภท 4 สี ดังนี้ (1) ถังและถุงสีเขียว

รองรับขยะมูลฝอยที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมัก ทำปุ๋ยได้ เช่น ผัก ผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เป็นต้น (2) ถังและถุงสีเหลือง รองรับขยะมูลฝอยที่สามารถนำรีไซเคิล หรือขายได้เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ อลูมิเนียม เป็นต้น (3) ถังและถุงสีแดง รองรับขยะมูลฝอยที่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ ขวดยาถ่ายไฟฉาย กระป๋องสีสเปรย์ กระป๋องยาฆ่าแมลง ภาชนะบรรจุสารอันตรายต่าง ๆ (4) ถังและถุงสีฟ้า รวบรวมขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้ไม่เป็นพิษและไม่คุ้มค่าต่อการรีไซเคิล เช่น พลาสติกห่อลูกอมของบะหมี่สำเร็จรูป ถุงพลาสติก โฟมและฟรอยด์ที่เป็นอาหาร เป็นต้น

3.3.3. การขนส่งขยะมูลฝอย

(Kaewsuksai, 2006, p. 28) มักใช้รถยนต์บรรทุกมูลฝอยไปถ่ายลงในสถานีขนถ่ายย่อยหรือสถานที่กำจัด โดยรถยนต์ที่ใช้มีหลายรูปแบบ บางพื้นที่มีการใช้รถแยกประเภทมูลฝอยด้วย แต่โดยหลักวิชาการแล้ว ต้องมีระบบป้องกันไม่ให้มูลฝอยรั่วซึมหรือหกหล่นระหว่างกาขนส่ง ควรมีฝาปิด/ผ้าคลุมมิดชิดเพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของมูลฝอย

3.4. วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย

(Methods of Solid Waste Disposal) มีหลายวิธีการดำเนินการ อาจจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ถูกสุขลักษณะหรือไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น นำไปกองไว้บนพื้น นำไปทิ้งทะเล นำไปฝังกลบใช้วิธีปรับปรุงพื้นที่ เมา หมักทำปุ๋ย ใช้เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น Bordikan, (2018, pp. 17-21) แบ่งวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยออกเป็น 5 วิธี ดังนี้ (1) การเผา (Combustion) การเผาแบ่งออกเป็น 2 แบบ การเผาโดยการกองกับพื้น และการเผาในเตาเผา เป็นวิธีที่สะดวกและทำได้ง่าย โดยการนำเอาขยะมากองไว้รวมกันและทำการเผา ส่วนการเผาในเตาเป็นการเผาไหม้ทั้งส่วนที่เป็นของแข็งของเหลวและก๊าซ ซึ่งต้องใช้ความร้อนประมาณ 700 - 1,000 องศาเซลเซียส จึงจะทำการเผาไหม้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากความแตกต่างและลักษณะขององค์ประกอบของขยะมูลฝอยในแต่ละแห่งเตาเผาขยะมูลฝอยทุกแบบจะต้องมีกระบวนการควบคุมอุณหภูมิ ควันไอเสีย ผงและซีเถ้าที่อาจปนออกไปกับควันและปลิวออกมาทางปล่องควันเตาเผาที่มีประสิทธิภาพ จะต้องลดปริมาณของขยะมูลฝอยลงไปจากเดิมให้มีเหลือน้อยที่สุด และส่วนที่เหลือจากการเผาไหม้นั้นจะต้องมีลักษณะคงรูป ไม่มีการย่อยสลายได้อีกต่อไปและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างปลอดภัย (2) การฝังกลบอย่างถูกสุขอนามัยหรือถูกสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) วิธีนี้เป็นที่นิยมกันมากเนื่องจากค่าใช้จ่ายต่ำ บริเวณที่มีการฝังกลบอย่างถูกสุขอนามัยจะมีการปูพลาสติกพิเศษเพื่อปกกั้นน้ำชะจากกองขยะ (Leachate) เมื่อเทกองขยะแล้วก็กลบเสร็จในแต่ละวัน วิธีนี้จะสามารถช่วยลดกลิ่นรบกวน ลดการแพร่กระจายจากสัตว์นำโรคต่าง ๆ ตลอดจนสามารถควบคุมน้ำชะจากกองขยะได้ วิธีการฝังกลบขยะมูลฝอยที่ดีคือแบบถมพื้นที่ (Area Method) และ แบบ

ขุดเป็นร่อง (Trench Method) (3) การนำขยะไปหมักทำปุ๋ย (Composting Method) เป็นการนำขยะพวกสารอินทรีย์ย่อยสลายได้ง่าย พวกผักผลไม้ที่ไม่ต้องการไปรวมกันไว้ แล้วปล่อยให้ขยะถูกย่อยสลายไปเองตามธรรมชาติหรือโดยวิธีช่วยกระตุ้นให้ขยะถูกย่อยสลายเร็วขึ้น และสามารถนำขยะที่ผ่านการย่อยสลายนั้นมาเป็นปุ๋ยใช้ปรับปรุงคุณภาพดินได้ และ (4) การนำไปเลี้ยงสัตว์ (Animal Husbandry) ขยะจำพวกเศษอาหาร ผักผลไม้ จากอาคารบ้านเรือน ร้านอาหาร ภัตตาคาร หรือตลาดสดสามารถนำไปเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู วัว เป็ด ไก่ แพะ แกะ ปลา เป็นต้น จะเป็นการลดปริมาณขยะลงได้จำนวนหนึ่ง

3.5. ตลาดสีเขียว (Green Market) เป็นตลาดที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชนไทยบุรี มีโครงการในการสร้างตลาดสีเขียวขึ้นมา แนวคิดตลาดสีเขียวของ Kaewma (2017, p.14) จึงเป็นแนวทางและรูปแบบในการจัดสร้างตลาด โดยกลยุทธ์ตลาดสีเขียว เป็นกลยุทธ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างมาก เพราะเป็นกลยุทธ์ที่คิดขึ้นมาเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปี ค.ศ. 1990 สหประชาชาติ หรือ United Nations ได้ริเริ่มแนวคิดโดยสร้างคู่มือตลาดสีเขียวขึ้นมา ทำให้หลาย ๆ องค์กรหรือบริษัทต่าง ๆ เกิดความสนใจ และนำกลยุทธ์นี้ไปใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์และจุดขายให้แก่องค์กร

การตลาดสีเขียวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ข้อหลัก ๆ ดังนี้

(1) เน้นการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการใช้ถุงผ้าแทนพลาสติก การใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ หรือการนำมารีไซเคิล

(2) เน้นการทำตลาดโดยคำนึงถึงจริยธรรม เป็นการทำตลาด มีจิตสำนึกที่เป็นธรรม ไม่เอาเปรียบสังคมและคนในสังคม

3.5.1. กลยุทธ์ทางการตลาด 4P ของตลาดสีเขียว (1) กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตจะต้องคำนึงถึงการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคนอกจากนั้นจะต้องคำนึงถึงความสามารถของผลิตภัณฑ์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั้งในเรื่องคุณภาพคุณสมบัติรูปแบบลักษณะต่าง ๆ ซึ่งผู้บริโภคจะคาดหวังจากตัวผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นการทำให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการของแต่ละแบรนด์แตกต่างจากแบรนด์อื่น (2) กลยุทธ์ด้านราคา การตั้งราคาผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะราคาสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับ ราคาที่ผู้บริโภคยอมรับได้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับต้นทุนในการผลิตและต้องสอดคล้องกับภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท และคำนึงถึงการแข่งขันทางการตลาดด้วย (3) กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นการโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด ให้เห็นถึงความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสังคมรวมถึง

ผู้บริโภค นอกจากนั้นยังต้องบอกให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ (4) กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย การเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายจะมีความแตกต่างกันกับการตลาดโดยทั่วไป ทั้งการขนส่งที่จะต้องลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยลงทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.5.2. แนวคิดตลาดสีเขียว มี 7 แนวคิด ดังนี้ (1) ต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (2) ผลิตภัณฑ์ต้องได้คุณภาพและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (3) ผลิตภัณฑ์ต้องให้ทางเลือกแก่ผู้บริโภค รวมไปถึงผู้บริโภคจะต้องได้รับคุณค่าและคุณประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ (4) จะต้องสร้างความเชื่อถือทางการตลาด (5) ต้องมีการร่วมมือกันกับชมรมสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาและรับประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (6) สร้างความเข้าใจให้กับผู้บริโภคและสังคมว่าการทำการตลาดสีเขียวจะทำให้สังคมดีขึ้น และ (7) อย่าลืมนึกถึงความตั้งใจที่จะทำการตลาดสีเขียวจนกว่าสิ่งแวดล้อมของโลกจะอยู่ในสภาวะปกติ

3.6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Bordikan, (2018, pp. 17-21) ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาแหง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เทศบาลตำบลนาแหงมีปริมาณขยะที่เกิดจากครัวเรือนและตลาดในชุมชนเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมากขึ้นจากการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาแหง มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีแผนปฏิบัติการในการจัดเก็บขยะในพื้นที่ที่รับผิดชอบ แต่ระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาแหงยังมีปัญหาในด้านการดำเนินการ มีความล่าช้าในการจัดเก็บและไม่สามารถจัดเก็บขยะ มูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

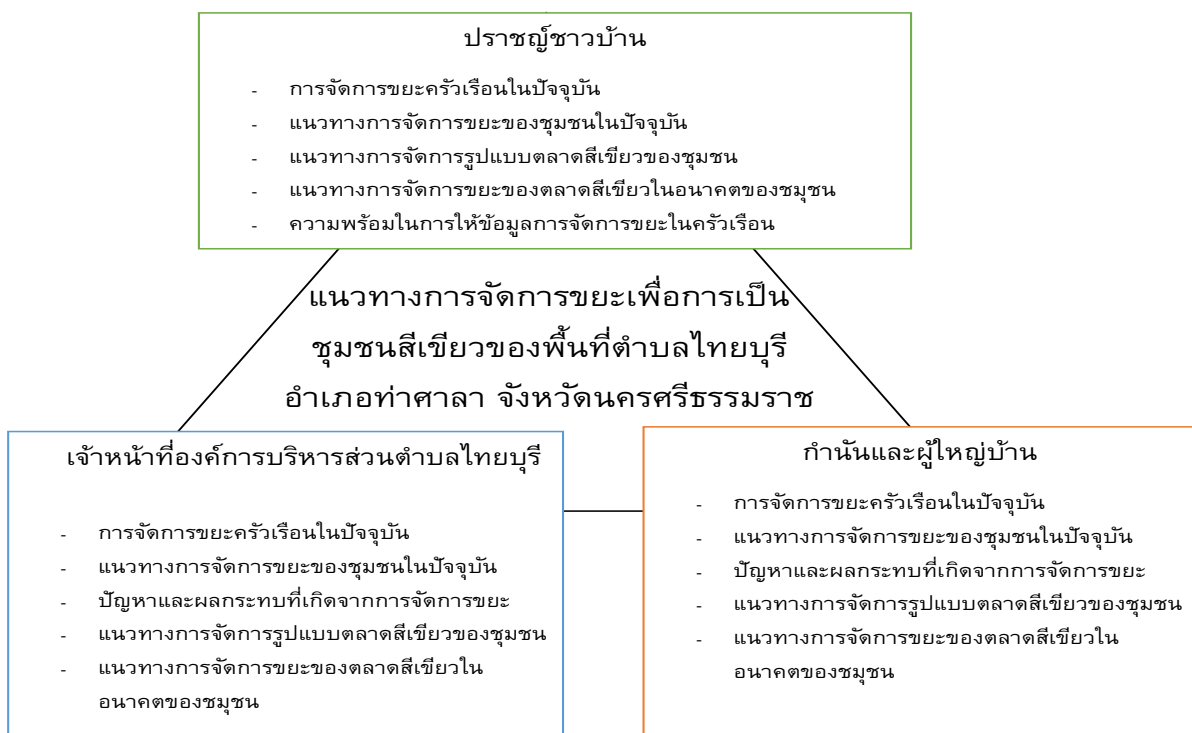
จากการศึกษาพบว่า ทางเทศบาลตำบลนาแหงมีแผนหรือแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคตข้างหน้า คือ จัดกิจกรรมมีการณรงค์ ทำความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยให้แต่ละครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนของตนเองก่อน และนำขยะที่แยกได้เข้าสู่กระบวนการต่าง ๆ เช่น (1) ขยะอินทรีย์ ให้แต่ละครัวเรือน นำไปสู่กระบวนการปุ๋ยหมักชีวภาพ (2) ขยะรีไซเคิล ให้แต่ละชุมชนจัดตั้งธนาคารเพื่อนำขยะไปสู่กระบวนการธนาคารขยะ (3) ขยะที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ให้ครัวเรือนนำไปทิ้งเอง เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน และ (4) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะแก่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักในการคัดแยกขยะมูลฝอย

Supranee Siriaphanont, (2018) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล: ประสบการณ์ต่างประเทศกับการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย พบว่า ญี่ปุ่นมีอัตราการสร้างขยะประมาณ 1.1 กิโลกรัมต่อคนต่อวันเท่ากับประเทศไทย แต่สิ่งที่ญี่ปุ่นเริ่มทำคือเอา 3Rs มาใช้คือ Reuse Reduce Recycle ซึ่ง

ทำให้ขยะลดลงเหลือ 0.8 กิโลกรัมต่อคนต่อวันทันที แต่เพียงเปลี่ยนทัศนคติของคนและพอขยะเข้าโรงงานก็จะนำมาใช้ ซึ่งที่เด่นมากของญี่ปุ่นคือการเผาขยะ เช่น เมืองโตเกียวจะมีโรงคัดแยกขยะ โรงเลือกขยะ จนสุดท้ายเหลือขยะประมาณ 0.2 กิโลกรัมต่อคนต่อวันที่น่าไปยังบ่อฝังกลบ ในขณะที่ประเทศไทยนั้นยังไม่ชัดเจน เพราะยังมีปริมาณขยะ 1.1 กิโลกรัมต่อคนต่อวันมาตลอด 10 ปี และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีก แสดงว่าประเทศไทยยังดำเนินการเรื่องจัดการขยะยังไม่บรรลุผลสำเร็จ

3.7. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการขยะเพื่อเป็นชุมชนสีเขียวของพื้นที่ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้ (1) หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทยบุรี จำนวน 4 คน (2) หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน และ(3) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน (ภาพที่ 1) โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ แนวทางการจัดการขยะของชุมชนในปัจจุบัน และรูปแบบการจัดตั้งและการจัดการขยะในตลาดสีเขียว

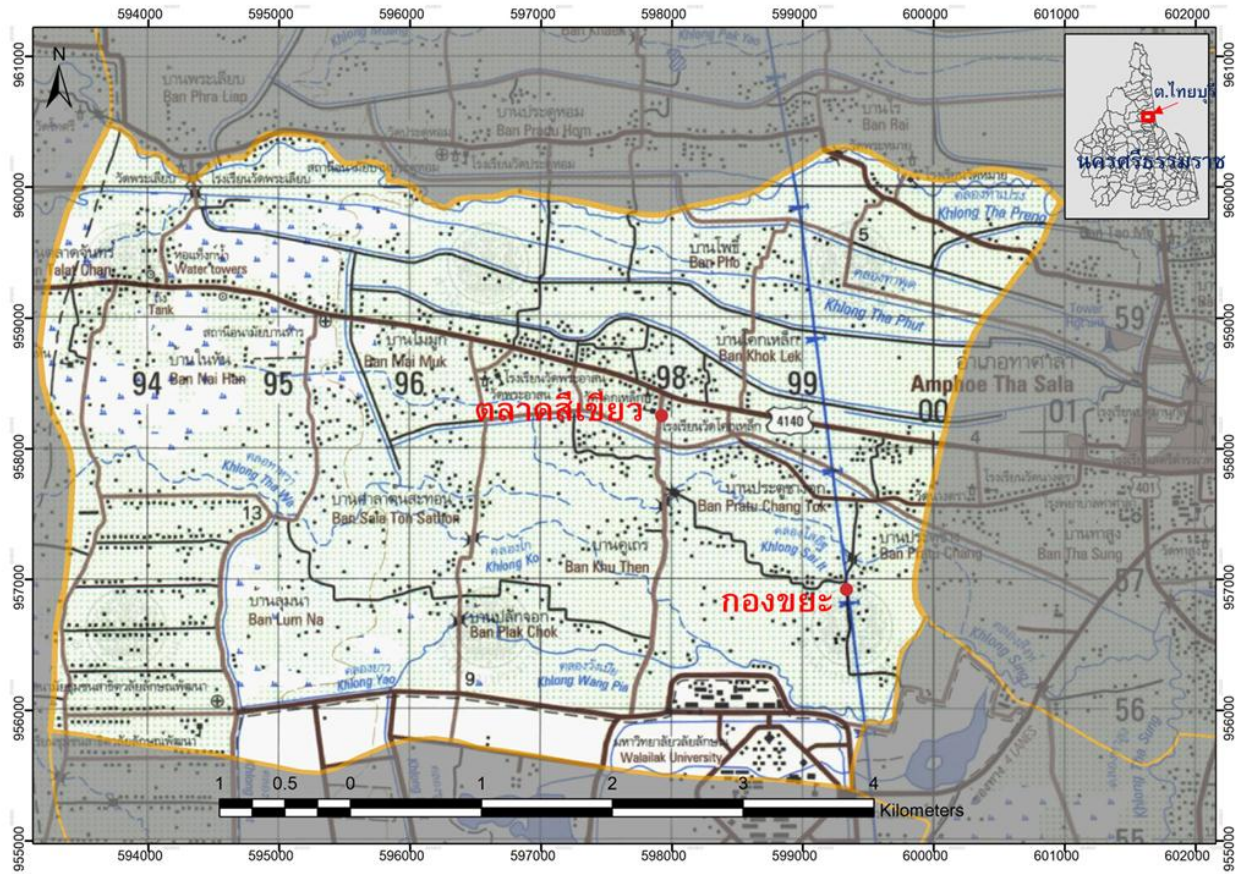
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะในพื้นที่ตำบลไทยบุรีให้เป็นชุมชนสีเขียว และศึกษาแนวทางการจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคตของชุมชนไทยบุรี

ตำบลไทยบุรี (ภาพที่ 2) แบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านโพธิ์ หมู่ที่ 2 บ้านคูเธร หมู่ที่ 3 บ้านประตู่ข้างออก หมู่ที่ 4 บ้านในหัน หมู่ที่ 5 บ้านไม้มูก หมู่ที่ 6 บ้านปลักจอก หมู่ที่ 7 บ้านศาลาดันกระท้อน หมู่ที่ 8 บ้าน

ชุมชนใหม่ หมู่ที่ 9 บ้านโคกเหล็ก และหมู่ที่ 10 บ้านประตู่ข้างตก มีประชากรทั้งสิ้น 7,554 คน แยกเป็น ชาย 3,667 คน และหญิง 3,887 คน จำนวนครัวเรือน 1,264 ครัวเรือน มีวัด จำนวน 2 แห่ง มีโรงเรียนทั้งหมด 4 แห่ง มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 10 แห่ง มีสถานีอนามัยประจำตำบล 2 แห่ง มีตลาดจำนวน 2 แห่ง ประชากรในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำสวน และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนั้นประกอบอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว

ภาพที่ 2 ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้การสุ่มแบบเจาะจงในกลุ่มผู้นำของชุมชน และหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำในชุมชนได้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้าน จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทยบุรีจำนวน 4 คน และปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 2 คน

4.2 เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้างเพื่อทำการสำรวจข้อมูล โดยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน รูปแบบการจัดตลาดสีเขียว และแนวทางการจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคตของชุมชนไทยบุรี โดยมีการกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ที่แตกต่างกัน ตามบริบทของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลในแต่ละมุมมองที่แตกต่างกัน ดังนี้

- ปราชญ์ชาวบ้าน

- (1) การจัดการขยะครัวเรือนในปัจจุบัน (2) แนวทางการจัดการขยะของชุมชนในปัจจุบัน (3) แนวทางการจัดการรูปแบบตลาดสีเขียวของชุมชน (4) แนวทางการจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคตของชุมชน และ (5) ความพร้อมในการให้ข้อมูลการจัดการขยะในครัวเรือน

- เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

- (1) การจัดการขยะครัวเรือนในปัจจุบัน (2) แนวทางการจัดการขยะของชุมชนในปัจจุบัน (3) ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการจัดการขยะ (4) แนวทางการจัดการรูปแบบตลาดสีเขียวของชุมชน และ (5) แนวทางการจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคตของชุมชน

- กำนันผู้ใหญ่บ้าน

- (1) การจัดการขยะครัวเรือนในปัจจุบัน (2) แนวทางการจัดการขยะของชุมชนในปัจจุบัน (3) ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการจัดการขยะ (4) แนวทางการจัดการรูปแบบตลาดสีเขียวของชุมชน และ (5) แนวทางการจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคตของชุมชน

4.3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่ชุมชนไทยบุรี เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิ จากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 คน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน และปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 2 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ และลงสำรวจพื้นที่ที่ใช้ในการจัดตั้งตลาดสีเขียวและกองขยะของชุมชน โดยการจดบันทึก บันทึกเสียง ถ่ายภาพ และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารงานวิจัย แนวคิดทฤษฎี และบทความวิชาการที่

เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แจกแจงข้อมูลเพื่อความถูกต้อง

4.4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การลงพื้นที่ และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ มาสังเคราะห์ จัดกลุ่มจัดหมวดหมู่ หาความถี่ของข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อนำมาสร้างแนวทางอย่างเป็นรูปธรรม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ดังนี้

- ด้านข้อมูล(Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยนำข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสาร ผลการสัมภาษณ์ ผลการสำรวจ ที่เก็บรวบรวมมาได้จากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านเวลา สถานที่ โดยตรวจสอบว่าข้อมูลเรื่องเดียวกันต่าง สถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และจากตัวบุคคล ตรวจสอบว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลตรงตามเป้าหมายในการวิจัยหรือไม่ หากผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

- ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสำรวจ มาสรุปและตีความหมาย และไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด

-ด้านทฤษฎีแบบสามเส้า (Theory Triangulation) ผู้วิจัยได้สังเกตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ว่า ได้ให้ตรงกับ การสัมภาษณ์หรือไม่ รวมถึง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความร่วมมืออย่างน้อยเพียงใด

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1. ผลการวิจัย

5.1.1. แนวทางการจัดการขยะของชุมชนไทยบุรีในปัจจุบัน

ขยะที่พบในชุมชนไทยบุรี เป็นขยะจำพวกเศษอาหาร เศษผักผลไม้ พลาสติก ผ้า แก้ว กิ่งไม้และเศษไม้ ชาวบ้านในชุมชนดำเนินการจัดการขยะกันเองภายในครัวเรือน โดยการเผา และนำไปเทกองรวมกันบนพื้นที่ว่างเปล่าของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (ภาพที่ 3) เป็นการนำไปกองรวมกัน โดยไม่มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง เมื่อปริมาณขยะสะสมมากขึ้น ทำให้เกิดการหมักหมมและส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้านบริเวณนั้น

ภาพที่ 3 กองขยะบนพื้นที่ว่างเปล่าในชุมชน

นอกจากพื้นที่ตรงนั้น ชาวบ้านยังมีการนำขยะมาเทกองทิ้งไว้บริเวณที่สาธารณะ ได้แก่ ริมนถนน และริมคลอง แต่การนำขยะมาเทกองในที่สาธารณะนั้น ไม่ได้มีเพียงแต่ชาวบ้านในชุมชน ยังมีคนภายนอกแอบแฝงเข้ามาทิ้งรวมกันด้วย ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นมลพิษทางน้ำ ทางดิน และทางอากาศ และปัญหาด้านทัศนียภาพที่เป็นภาพลักษณ์ของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว ถือเป็นปัญหาที่ทางชุมชนต้องริหาแนวทางในการแก้ไข

- ประชาชนชาวบ้าน

จากการสัมภาษณ์พบว่า การจัดการขยะในปัจจุบันนั้น ในแต่ละครัวเรือนมีการดำเนินการจัดการเอง ส่วนการดำเนินการของประชุมนั้น มีการจัดการขยะตั้งแต่ในครัวเรือน คัดแยกขยะ และนำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก และปลุกผัก โดยมีแปลงผักปลอดสารพิษที่ใช้บริโภคในครัวเรือน (ภาพที่ 4) และใช้พื้นที่บ้านและสวนเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชน โดยประชาชนชาวบ้าน ได้กล่าวว่า “ผมเอาเศษอาหาร เศษผักผลไม้ที่ไม่กินแล้วมาหมักกับหัวเชื้อจุลินทรีย์ เพื่อให้เกิดเป็นปุ๋ยหมัก เอามาใช้รดพืชผักในครัวเรือน เป็นการลดต้นทุนทางการเกษตรได้มาก และผมก็พร้อมที่จะให้ความรู้แก่ชาวบ้านทุกคนที่สนใจอยากจะทำเช่นเดียวกับผม” (ประชาชนชุมชน ตำบลไทยบุรี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2563)

ภาพที่ 4 การนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมัก

นอกจากนี้หากมีการจัดตั้งตลาดสีเขียวเกิดขึ้น ประชาชนชาวบ้านจะนำพืชผักที่ปลอดสารพิษไปขายในตลาด และให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมัก ประโยชน์จากทำปุ๋ยหมักที่สามารถนำไปใช้ทางการเกษตรในครัวเรือนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

- เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทยบุรี

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ข้อมูลตรงกันว่า ในปัจจุบันชาวบ้านจัดการขยะกันเองภายในครัวเรือน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลไทยบุรี ยังไม่มีแนวทางการจัดการขยะของชุมชน เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ดังคำกล่าวของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ทางชุมชนของเรายังไม่มีแนวทางในการจัดการขยะ เพราะเรามีปัญหาด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการขนส่ง เรายังไม่มีถังขยะ ไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีเครื่องมือและไม่มีรถที่ใช้ในการจัดเก็บและขนส่ง” (เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลไทยบุรี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2563))

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการพัฒนาตลาดพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไทยบุรีมีโครงการที่จะจัดตั้งตลาดในชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้า และเพิ่มรายได้ส่งเสริมเศรษฐกิจที่ดีแก่ชุมชน โดยได้มีการวางแผนร่วมกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา จึงทำให้การพัฒนาตลาดล่าช้า

รูปแบบของตลาดจะพัฒนาให้เป็นตลาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม งดใช้ถุงพลาสติก และสินค้าจะเป็นสินค้าจากชุมชนที่ปลอดสารพิษ

- กำนันผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้านนั้นได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะในปัจจุบันว่า ชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านไม่ถึงถึงขยะที่

ให้บริการโดยหน่วยงานของรัฐ ชุมชนต้องดำเนินการจัดการขยะเอง เช่น เผา นำไปทิ้งในพื้นที่ว่างเปล่า และที่มาของขยะส่วนใหญ่เป็นขยะทั่วไป

ปัญหาด้านการจัดการขยะในปัจจุบัน คือ การที่ชุมชนไม่มีความรู้ด้านการจัดการขยะ แต่ละครัวเรือนไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดการขยะ จะมีเฉพาะบางครัวเรือนที่มีการทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร

ด้านการพัฒนาตลาดในชุมชน ผู้ใหญ่บ้านในบางหมู่บ้านยังไม่ทราบนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตามพร้อมที่จะสนับสนุนเพื่อให้พัฒนาเป็นตลาดสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.1.2. รูปแบบการจัดตลาดสีเขียวและการจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคต

รูปแบบการจัดตลาดสีเขียว ตลาดชุมชนไทยบุรีมีกำหนดการเปิดตลาดช่วงต้นปี 2564 จะเปิดให้บริการในทุก ๆ วันเสาร์ สามารถรองรับร้านค้าในเบื้องต้นได้จำนวน 20 แผง องค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายในการจัดตั้งโดยการ (1) เน้นการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการใช้ถุงผ้าแทนพลาสติก การใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ หรือการนำมารีไซเคิล กล่าวคือ สินค้าที่นำมาขายจะต้องปลอดสารพิษ เป็นมิตรต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม เช่น ผักปลอดสารพิษ วัตถุดิบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ร้านค้าในตลาดจะต้องงดเว้นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ถุงพลาสติก กล่องโฟม ภาชนะอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดมลพิษ แต่ให้หันมาใช้บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติแทน ลูกค้าหรือผู้บริโภคที่เข้ามาจับจ่ายใช้สอยสินค้าในตลาดจะต้องนำถุงผ้า ตะกร้าหรือบรรจุภัณฑ์อื่น ๆ สำหรับใส่สินค้ามาจากบ้าน (2) เน้นการทำตลาดโดยคำนึงถึงจริยธรรม เป็นการทำการตลาด มีจิตสำนึกที่เป็นธรรมไม่เอาเปรียบสังคมและคนในสังคม กล่าวคือ สินค้าที่นำมาขายจะต้องมีคุณภาพ ในการทำการตลาดจะต้องตั้งราคาสินค้าที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ไม่คดโกง เน้นการขายที่มีผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

การจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคต จากการศึกษากรณีศึกษาที่เกิดจากการจัดตั้งตลาด จะเป็นขยะจำพวกขยะอินทรีย์ เศษอาหาร เศษผักผลไม้เป็นส่วนใหญ่ซึ่งสามารถนำไปทำปุ๋ยหมักได้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายในรองรับขยะจำพวกนี้โดยมีการณรงค์สร้างจิตสำนึกให้พ่อค้าแม่ค้า ชาวบ้านในชุมชนที่เข้ามาซื้อสินค้าในตลาด ให้มีการคัดแยกขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาล และลดปริมาณขยะด้วยหลัก 3R โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีป้ายให้ความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การนำขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยหมักเพื่อลดรายจ่ายทางการเกษตรในครอบครัว ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของขยะใน

ปัจจุบัน แนะนำแนวทางในการจัดการขยะเบื้องต้นทั้งในตลาด และในครัวเรือน อีกทั้งมีการจัดตั้งถังขยะภายในตลาด

5.1.3. แนวทางการจัดการขยะชุมชนเพื่อการเป็นชุมชนสีเขียว

ขยะของชุมชนไทยบุรี มาจากแหล่งกำเนิดที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ ขยะจากในครัวเรือน และขยะจากตลาดสีเขียวที่กำลังจะเกิดใหม่ในชุมชน ขยะในครัวเรือน มีเศษอาหาร เศษผักผลไม้ เศษหญ้าและใบไม้ ขยะทั่วไปขยะแห้งที่สามารถรีไซเคิลได้ และขยะอันตราย ขยะในตลาด มีเศษอาหาร เศษผักผลไม้ เศษหญ้าและใบไม้ ขยะทั่วไป ทั้ง 2 แหล่งมีประเภทขยะที่ใกล้เคียงกันสามารถสร้างแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมต่อบริบทพื้นที่ของตำบลไทยบุรี (ภาพที่ 5) มีดังนี้

(1) รณรงค์ ให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในการลดปริมาณขยะตามหลัก 3R และการคัดแยกขยะให้ถูกแก่ชาวบ้าน พ่อค้าและแม่ค้าในชุมชน โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการตั้งถังขยะสำหรับการคัดแยกขยะในชุมชน

(2) นำขยะที่แยกประเภทมาจัดการให้ถูกหลักสุขาภิบาล ดังนี้

- ขยะอินทรีย์ที่จำพวก เศษอาหาร เศษผักและผลไม้ นำมาให้สัตว์เลี้ยงของกลุ่มวิสาหกิจการเลี้ยงหมูที่มีอยู่ในชุมชน

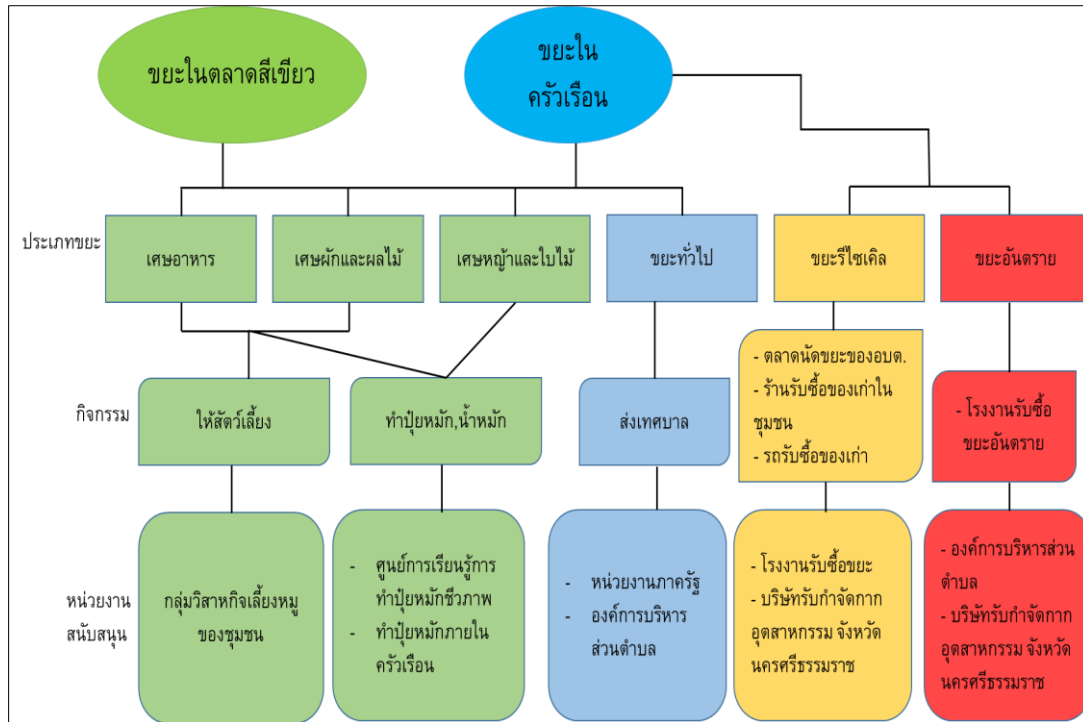
- เศษอาหาร เศษผักและผลไม้ เศษหญ้าและใบไม้ นำมาทำปุ๋ยหมักและนำหมักที่ศูนย์การเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หรือทำปุ๋ยหมักภายในครัวเรือน โดยมีศูนย์การเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักในการให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชน

- ขยะทั่วไป จัดการโดยการนำส่งเทศบาลเพื่อนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี มีองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการประสานงาน และมีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ รวมทั้งรถบรรทุกที่สามารถใช้ในการขนส่งขยะได้

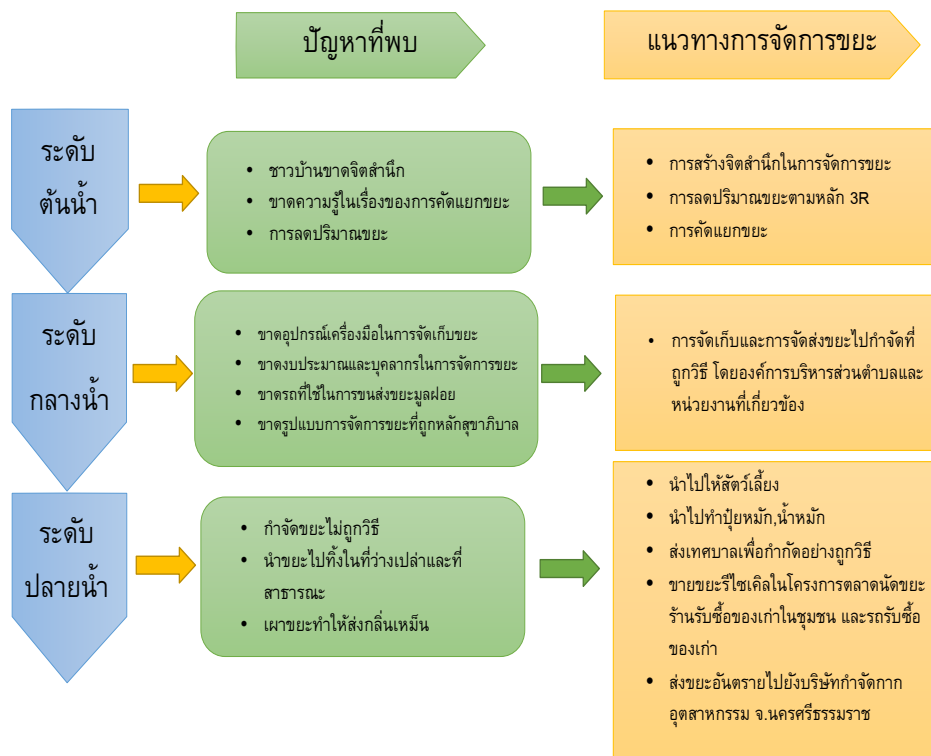
- ขยะรีไซเคิล จัดการโดยการนำไป ขายโรงงานรับซื้อของเก่า รถรับซื้อของเก่าในชุมชน หรือนำไปขายในโครงการตลาดนัดขยะของชุมชน ที่จัดขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนตำบล และส่งต่อไปยังบริษัท ก้าจิดก้าก้าอุตสาหกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

- ขยะอันตราย นำไปขายแก่โรงงานรับซื้อขยะอันตราย ของบริษัท ก้าจิดก้าก้าอุตสาหกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ติดต่อประสานงาน

จากรูปแบบและแนวทางการจัดการขยะในปัจจุบัน ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสามารถแบ่งแนวทางการจัดการขยะออกเป็น 3 ระดับ (ภาพที่ 6) ดังนี้ (1) ระดับต้นน้ำ ปัญหาที่พบในระดับต้นน้ำ คือ ชาวบ้านขาดจิตสำนึกและขาดความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะ และการลดปริมาณขยะ ดังนั้น แนวทางการจัดการขยะในระดับต้นน้ำ คือ ควรมีการสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนด้านการคัดแยกให้ถูกประเภท การลดปริมาณขยะตามหลัก 3R จากแหล่งที่มา โดยการให้ความรู้ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชน ผ่านการประชุมหมู่บ้าน นำเสนอสื่อที่ตลาดชุมชน และปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเด็ก ๆ ในโรงเรียน เป็นต้น (2) ระดับกลางน้ำ ปัญหาที่พบในระดับกลางน้ำ คือ ทางชุมชนขาดอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดเก็บขยะ ขาดงบประมาณและบุคลากรในการจัดการขยะ ขาดรถที่ใช้ในการขนส่งขยะมูลฝอย และที่สำคัญขาดรูปแบบการจัดการขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล ดังนั้น แนวทางในการแก้ปัญหาในระดับกลางน้ำ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประสานงานติดต่อกับหน่วยงานที่มีการจัดเก็บและการจัดส่งขยะไปกำจัดที่ถูกวิธี มาช่วยดำเนินการ (3) ระดับปลายน้ำ ปัญหาที่พบในระดับปลายน้ำคือ ชาวบ้านในชุมชนก้าจิดขยะไม่ถูกวิธี นำขยะไปทิ้งในที่ว่างเปล่าและที่สาธารณะ ชาวบ้านเผาขยะกันเองทำให้ส่งกลิ่นเหม็นอันเป็นมลพิษสิ่งแวดล้อม ดังนั้น แนวทางการจัดการขยะระดับปลายน้ำที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ คือ การก้าจิดขยะหรือใช้ประโยชน์จากขยะที่ถูกต้องโดยการนำไปให้สัตว์เลี้ยงที่บ้านและในชุมชน นำไปทำปุ๋ยหมัก นำหมัก ส่งเทศบาลเพื่อช่วยในการก้าจิด นำขยะรีไซเคิลไปขาย ณ แหล่งรับซื้อ และส่งขยะอันตรายที่ไม่สามารถก้าจิดได้ภายในชุมชนไปยังบริษัท ก้าจิดก้าก้าอุตสาหกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 5 แนวทางการจัดการขยะเพื่อการเป็นชุมชนสีเขียวของตำบลไทรบุรี

ภาพที่ 6 ระดับการจัดการขยะจากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ

5.2. อภิปรายผล

5.2.1. แนวทางการจัดการขยะของชุมชนไทยบุรีในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า ขยะที่พบในชุมชนไทยบุรี เป็นขยะจำพวกเศษอาหาร เศษผักผลไม้ พลาสติก ผ้า แก้ว กิ่งไม้ และเศษไม้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Otthon & hanphachoen, (2012) ว่ากลุ่มอาคารและที่พักอาศัย ขยะประเภทเศษอาหารจะมีสัดส่วนมากที่สุดรองลงมาคือเศษผักและผลไม้ ชาวบ้านในชุมชนไทยบุรีดำเนินการจัดการขยะกันเองภายในครัวเรือน โดยการเผา และนำไปเทกองรวมกันบนพื้นที่ว่างเปล่าของนายกองการบริหารส่วนตำบล ไม่มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ดังผลการศึกษา Sutthiphapa & Phianchana, (2020) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย มีการนำขยะอินทรีย์จำพวกเศษอาหาร เศษผักและผลไม้มาทำปุ๋ยหมักเพื่อการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ในครัวเรือน เนื่องจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลไทยบุรี ยังไม่มีแนวทางการจัดการขยะของชุมชน เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับ Nuanma, Ritthiroj, & Sakunchai, (2016) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลโนนคอม อำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาการจัดการขยะที่เกิดขึ้น มาจากหน่วยงานมีงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการเก็บขนขยะ จึงเกิดปัญหาการเก็บขนไม่ถูกวิธี

5.2.2. รูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวและการจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคต

ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายในการจัดตั้งตลาดสีเขียว โดยการ (1) เน้นการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) เน้นการทำตลาดโดยคำนึงถึงจริยธรรม (Kaewma, 2017, p.14) การจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคต ทางองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการณรงค์สร้างจิตสำนึกให้พ่อค้าแม่ค้า และชาวบ้านในชุมชนจัดการขยะโดยเริ่มต้นจากต้นทาง คือ การคัดแยกขยะ ลดปริมาณขยะด้วยหลัก 3R การลดการใช้ (Reduce) การนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และ การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) (Yenpiam, 2019)

5.2.3 แนวทางการจัดการขยะชุมชนเพื่อการเป็นชุมชนสีเขียว

แนวทางในการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของชุมชนไทยบุรีจากการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Otthon & hanphachoen, (2012) เรื่อง แนวทางการจัดการขยะในแหล่งกำเนิดชุมชนเมืองอุดรธานี คือ การสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนในด้าน การคัดแยกขยะและการลดปริมาณขยะตามหลัก 3R การนำเศษอาหาร เศษผักและผลไม้ ไปเป็นอาหารให้แก่สัตว์เลี้ยง ทำปุ๋ยหมักและน้ำหมัก องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ต้องติดต่อประสานงานกับทางเทศบาลในการจัดเก็บขยะทั่วไป รวมทั้งเป็นตัวกลางในการเจรจากับผู้รับซื้อหรือโรงงาน เพื่อให้ราคาเป็นธรรม รวมถึงกำกับดูแลการดำเนินการของผู้รับซื้อหรือโรงงานในทุกขั้นตอนเพื่อนำไปจัดการอย่างถูกวิธี

6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1. สรุปผลการวิจัย

ปัจจุบันทางชุมชนไทยบุรียังไม่มีแนวทางในการจัดการขยะ ชาวบ้านในชุมชนจัดการขยะกันเองในครัวเรือน โดยการนำไปเผา นำไปเทกองรวมกันในพื้นที่ว่างเปล่า และนำไปทำปุ๋ยหมักเป็นบางส่วน จากการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดการขยะในพื้นที่ตำบลไทยบุรีให้เป็นชุมชนสีเขียว และแนวทางการจัดการขยะของตลาดสีเขียวในอนาคตของชุมชนไทยบุรีมีแนวทางการจัดการไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากมีประเภทของขยะที่คล้ายกัน โดยมีแนวทางในการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของชุมชน คือ การสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนในด้านการคัดแยกขยะและการลดปริมาณขยะตามหลัก 3R การนำเศษขยะที่ได้จากการแยกประเภทไปจัดการให้ถูกหลักสุขาภิบาล โดยการนำเศษอาหาร เศษผักและผลไม้ ไปเป็นอาหารให้แก่สัตว์เลี้ยงที่มีอยู่ในครัวเรือน และในชุมชน นำเศษอาหาร เศษผักและผลไม้ เศษใบไม้และหญ้าไปทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักเพื่อใช้ในการเกษตรของครัวเรือน โดยมีศูนย์การเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักของชุมชนเป็นแหล่งให้ความรู้การทำปุ๋ยหมักแก่ชาวบ้าน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องติดต่อประสานงานกับทางเทศบาลในการจัดเก็บขยะทั่วไป เพื่อนำไปจัดการอย่างถูกวิธี ประสานงานกับทางบริษัทกำจัดกากอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา ในการจัดเก็บขยะรีไซเคิลจากโครงการตลาดนัดชุมชน และขยะอันตรายในชุมชน อีกทั้งนำขยะรีไซเคิลไปขายแก่ร้านรับซื้อของเก่าและรถรับซื้อของเก่า เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่ง ซึ่งแนวทางในข้างต้น มีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Otthon & hanphachoen, (2012) เรื่อง แนวทางการจัดการขยะในแหล่งกำเนิดชุมชนเมืองอุดรธานี ที่สามารถปฏิบัติตามได้ เนื่องจากเป็นโครงการประสบความสำเร็จมาก่อนหน้านี้

6.2. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการถ่ายทอดความรู้แนวทางการจัดการขยะให้ชุมชนได้รับทราบ ทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการจัดการขยะที่สร้างขึ้นตามบริบทของพื้นที่ โดยให้ความรู้ผ่านทางองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้วิธีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสนอแนวทางการจัดการขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล หลังจากนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลควรนำแนวทางการจัดการขยะที่ได้มาปรับเป็นแผนนโยบายเพื่อใช้ในชุมชน และมีการประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้าน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนนโยบายและให้ผู้นำชุมชนนำไปถ่ายทอดต่อชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยการ

ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น วันประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน หรือวันที่มีตลาดในหมู่บ้าน เป็นต้น

7. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้านี้ได้รับทุนสนับสนุนภายใต้โครงการบริการวิชาการรับใช้สังคม (WU-Social Engagement) ประจำปี 2563

8. References

- Achanusorn, K. (2015). *A study of waste management in community for livable communities Case study Banbuathong village Bangrakphattana Tambon Bangbuathong District, Nonthaburi*. (Master degree's Thesis, Thammasat University, Thailand).
- Bordikan, S. (2018). *A Study on the Guideline for Management of Garbage in Nareng Sub - District Municipality, Noppitam District, Nakhon Si Thammarat Province*. (Master degree's Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand).
- Chulajat, R. (2018). *Guidelines for Waste Segregation Management and Awareness Building among City Residents*. Retrieved from http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF.
- Kaewma, J. (2017). *Consumer Values and Product Categories that Influence the Decision to Buy Products Using the Concept of Environmental Product Design*. (Master degree's Thesis, Bangkok University, Thailand).
- Kaewsuksai, P. (2006). *The study for the approach of Solid Waste Management at Srinakharinwirot University, Onkarak Campus*. (Master degree's Thesis, Srinakharinwirot University, Thailand).
- Kamnoetthong, S. (2016). *læ̃ng kamnœ̃t khaya*. [Source of waste]. Retrieved from https://ewt.prd.go.th/ewt/region4/ewt_news.php?nid=78057&filename=index&nid=78057&filename=index.
- Act Public Health, (1992). *Act Public Health B.E.2535*. Retrieved from <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%a136/%a136-20-9999-update.pdf>
- Nuanma, K., Ritthiroṭ, T. & Sakunchai, S. (2016). Development of the solid waste management system of Non Kom Sub- district Municipality, Phu Pha Man district, Khon Kaen Province. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 11(38), 77-85.
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning (2019). *parimā̃ khaya mū̃nfõi chumchon*. [The amount of solid waste of the community]. Retrieved from http://www.onep.go.th/env_data/2019/
- Otthon, P. & hanphachoen, R. (2012). On Site Solid Waste Management Guidelines for Udonthani Urban Area. *Built Environment Inquiry*, 11(1), 96-113.
- Pollution Control Department, (2009). *rā̃ngā̃ sathā̃nākā̃ monlaphit pī̃ sõngphanhā̃rō̃ihāsip 'et*. [Waste Situation Report]. Retrieved from <http://www.pcd.go.th/>
- Siriaphanont, S. (2018). The Recyclable Waste Management: International Experiences and Applications for Thailand. *The national Defence College of Thailand Journal*, 60(1), 103-114.

Sutthiphapa, N., & Phianchana, A. (2020).

Guideline for Waste Management to Participation People at Municipal Trakanphutphon, Trakanphutphon District, Ubonratchathani Province. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 15(53), 62-73.

Yenpam, K., Raksuwan, A. & Kanjanawong, D. (2020).

Guidelines for the Efficiency Development of Waste Disposal Management of Hua Hin Municipality. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*. 16(1), 19-33.

Wipapornpong, L. (2012). *Health Impact from Solid Waste in Palandonkaew Village, Tungsatok Subdistrict, Sanpatong District, Chiang Mai Province*. (Master degree's Thesis, Chiang Mai University, Thailand).